

Vzestup a pád instantní fotografie

A7B33DIF – Zpracování digitální fotografie
2024

Dominik Dvořáček
dvorado6@fel.cvut.cz

Když v roce 1947 přivedl Edwin Land na svět první instantní fotoaparát, změnil pohled na celé odvětví fotografie. Pod značkou Polaroid nabízel nový přístup k zachycení reality. Z nekonečně dlouhého procesu se staly minuty a lidem se otevřel nový způsob, jak sdílet své zážitky a zkušenosti. Ale jak to tak bývá, nic netrvá věčně.

Inspirován zvědavostí své dcery, pustil se americký vynálezce a podnikatel Edwin Land do vývoje fotoaparátu, který by byl schopen sám vyvolat pořízenou fotografii a zobrazit výsledek jako hmatatelný kus reality – fotografii na tuhém papíře o velikosti 83 × 108 mm. Fotoaparát by samozřejmě nevyvíjel žádné nároky na zákazníka, uživatele. Veškeré chemické sloučeniny, nutné pro zmrazení skutečnosti by byly součástí těla fotoaparátu, nebo používaného filmu, jakožto spotřebního materiálu. Samozřejmostí by byl automatický výpočet expozice. Fotoaparát by fungoval jako instantní zachycení okamžiku. Tou dobou již zavedená značka Polaroid, vyrábějící sluneční brýle s polarizačním filtrem tak v roce 1947 rozšířila svůj sortiment o produkt představující historický milník.

Není divu, že fotoaparát získal rychle na oblibě. Firma svůj produkt dále rozvíjela a vylepšovat. Získává stále větší podíl na trhu s konkurencí v podobě konvenčních analogových fotoaparátů. Hvězda instantní fotografie stoupala takřka celou druhou polovinu dvacátého století. Fotoaparáty značky Polaroid pronikly do mnoha odvětví a popkultur společnosti. Našly uplatnění ve vědě, umění i každodenním životě. Propis tohoto fenoménu můžeme stále zaznamenat ve filmech a na dobových fotografiích. Ať už vidíme detektivy zaznamenávající stopy na místě činu v kriminálním dramatu 70. letech, či Andyho Warhola, držícího Polaroid na fotografii pořízené dalším Polaroidem. Určitým symbolem vrcholu popularity budiž fotografie měsíční krajiny pořízené astronauty programu Apollo.

S příchodem digitálních technologií se ale vše změnilo. Nový milník fotografie. Evoluce převádí skutečnost na soubory jedniček a nul. Binární data jsou novým

fotopapírem. Tento způsob přináší opět nové možnosti sdílení zážitků. S příchodem chytrých telefonů a sociálních sítí se naprosto mění paradigma pořizování fotografie. Přístroje se stávají dokonalé. Pořídit technicky nedokonalou fotografii se stává náročnou disciplínou. Náklady na jeden snímek klesají na minimum. Její hodnota devaluje. Stejně jako hodnota Polaroidu, který krachuje v roce 2001. Z instantní fotografie se stává spíše rarita. Tou dobou se někdy s polaroidem setkávám já. Na návštěvě v cirkusu nabízí principál pro děti fotografii na dvouhrbém dromedárovi. Za malý poplatek pořídí asistentka fotografii Polaroidem. Zatímco se obraz objevoval, já byl u vytržení.

Byl by to smutný konec jednoho fascinujícího příběhu. Ale není. V průběhu desátých let 21. století dochází k nečekanému vzestupu popularity jednoho zaniklého media – instantní fotografie. Na trh přicházejí nové značky, nabízející nové zážitky se starou technologií. Propojení s digitálním světem i ochutnávka “retro” života. K tomu líbivé designy a zprvu vysoká originalita udělaly z nástupců Polaroidu hit mezi mladšími generacemi. To, co by se zdálo jako konkurenční nevýhoda – vysoká cena jednotlivých snímků, přináší nový rozměr pro zaznamenávání zážitků. Z drahé fotografie se stala cenná fotografie. Majitele aparátu nutí přemýšlet, před stisknutím spouště a litovat po pořízení nepovedené momentky. Emoce, které na trhu chyběly. Zároveň drobné nedokonalosti způsobené chybami technologie i nastavení přinášejí nový element, který přidává na atraktivitě fotografie. Možná přispívá k tvorbě příběhu. Fotka je nyní součástí zážitku. Estetika čtvercového okna a bílých rámečků přidává jen další ingredience do koktejlu atraktivity.

Dle mého názoru je příběh tohoto média fascinující ukázkou technického pokroku i demonstrací rychlých změn nálady ve společnosti. Ne vždy je dokonalost a jednoduchost nejcennější vlastností a vady na kráse nemusí být vždy na škodu. Instantní fotografii vnímám jako skvělý způsob, jak dát fotografii fyzický rozměr a jak rozdmýchat emoce, které jsou jinak potlačeny nebo odsunuty do pozadí.